

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Državni proračun.

Vsako leto sestavi c. kr. vlada že za leto, ki pride, torej naprej, račun stroškov, ki jih ji bo treba in pa dohodkov, ki jih upa. Temu računu se pravi proračun, ker velja nanj, za prihodnje leto in državni račun, ker velja za državo, to je: za skupino dežel, ki so pod c. kr. vlado. Pri nas se pravi tej skupini avstrijska, da se loči od ogerske, pravi se ji tudi iz istega uzroka, da je cisleithanska, in ogerska je potlej transleithanska.

Le-ta proračun izroči potem vlada drž. zboroma, avstrijskemu in ogerskemu, naj ga pregledata in odobrita, ako ni v njem ničesar, kar jima ni ljubo. To pregledovanje pa je mudno delo in treba je veliko znanja za to in v drž. zboru se ne more dognati tako pregledovanje. Zato ga izroči drž. zbor brž odseku ali skupini drž. poslancev, proračunskemu odseku, naj opravi to delo v ime drž. zbora.

Kedar je potem ta proračunski odsek s svojim delom gotov, predloži ga drž. zboru, naj izreče svoje menjenje o njem, t. j. naj ga potrdi, kakor je, ali mu kaj pristavi ali pa tudi, kar se včasih izgodi, kaj prečrta iz njega. Drž. zbor vzame po tem, kedar nima več drugega in če je sicer mogoče, koj v začetku leta, ta račun v razpravo. Pri tej je splošnja in potlej posebna obravnava, prva gre na ves račun, kakor se ravno predlaga ter hodi pri njej za to, ali ga — tako v celem — drž. zbor odobruje ali pa ne. Ako sklene kedaj drž. zbor zadnje, tedaj da ga ne odobruje, potem odstopi vlada, to je ministerstvo mora vzeti slovo.

To se izgodi pa le redko. Navadno govore gg. poslanci veliko zoper ministerstvo in kedar je konec splošnje razprave, ima vlada večino glasov za-se, to je proračunska razprava prejde v posebno. Sedaj pa pridejo na vrsto stroški in dohodki, kakor jih ima vsako ministerstvo za-se. Tu jih sliši g. minister veliko, včasih prav robotih, a on gg. poslancem tudi pové,

kar izpozna za dobro. Čisto lahko se mu pa izgodi, da ga pusté gg. poslanci, na katere se zanaša, na cedilu in če je to pri kaki večji stvari, velja za-nj toliko, kolikor zaušnica in mož vzame slovo.

Da je torej razprava o drž. proračunu imenitna, to je jasno in zato se pripravljajo na-njo, kakor gg. poslanci, tako tudi gg. ministri že delj časa. Vsled tega so pa tudi govori v teh razpravah jako tehtni na obéh stranéh, gg. ministrov pa tudi gg. poslancev. Vsak želi pokazati, koliko da premore — vsaj v besedah. Več pa, kakor besede, tudi velikrat niso ti govori, v časih pa se dobé v teh govorih tudi misli, ki so na čast ministru ali poslancu, ki jih spravi na svetlo.

S tem menimo, da smo dovolj povedali, kako važne da so razprave, ki se godé o drž. proračunu. Naj pa dobé naši bralci vsaj nekaj vglada, koliko da potroši naša skupina držav eno leto, za to jim podamo glavne številke iz proračuna za leto 1888.

Stroškov ima država za ces. dvor 4·6 milj. ali 4.600.000 gld., za drž. zbor 0·7 milj., to je: 700.000 gold., za ministerski svet 1 milj. za skupne zadeve celega cesarstva 61·6 milj. in za vojaštvo v Bosni 3·0 milj.

Vrhu tega pa je treba v ministerstvu znotranjih zadev 16·2 milj., v tem je 5·5 milj. za politično upravo, c. kr. namestnije in okr. glavarstva. Deželno brambno ministerstvo rabi 10·7 milj., v tem je 4·8 milj. za c. kr. žandarmerijo. Ministerstvo za uk in bogočastje tirja 19·8 milj., izmed teh plača za šole 11·7 milj. in 6·2 milj. v verski zaklad. Ministerstvo za drž. finance vzame 92·9 milj. V teh je 5·3 milj. za finančno stražo ali za financarje, 5·1 milj. za c. kr. davkarje in 13·5 milj. za loterijo.

Ministerstvo za trgovino izda 58 milj., v tem je 56·7 milj. za drž. železnice. Ministru za poljedelstvo treba je 11·8 milj., za gozdnarstvo izda 3·4 in za rudništvo 5·8 milj. in za ces. konjerejstvo 1·7 milj., za poljedelstvo pa samo

06 milj. Minister za pravosodje tirja za potrebe 19.9 milj., v tem je 17.0 milj. za c. kr. sodnije v raznih deželah in 2.2 milj. za kaznilnice.

Za splošnje vpokojnine treba je 16.7 milj. in za obresti skupnih dolgov 85.3 milj. a plača se tistih dolgov to leto za 9.9 milj., gld. Za dolg avstrijske skupine dežel je treba za obresti 38.3 milj. in za povrnilo 1.4 milj. Oskrbovanje tega dolga pa stane na leto 0.9 milj. gld. (Konec prih.)

Listovi slovenskim mladeničem.

IV. list.

Blizu Celja konec aprila 1888.

Starodavna navada je že z igro se kratkočasiti, samo, ko bi le vsekdar nedolžna, brez škode igralcem bila!

Ravno to pa je slabo, da dan današnji mladina igra večinoma take igre, katere jej škodujejo na duhu in telelesu.

Kdo izmed igralcev igra pač brez strasti? Komu je vse jedno, ali dobi ali izgubi?

V preteklosti moramo reči, da so poznali več raznovrstnih iger, kakor sedaj. pa nobena ni bila tako razširjena in navadna, vsaj tako škodljiva ne, kakor sedaj običajne. Igra je bila razvedrilo, počitek, zabava, — sedaj je sredstvo, da premeteni goljufi obogatijo, priprosti poštnjaki pa vbožajo.

Kje so sedaj igralci, ki bi svojim soigralcem zaupali? (Saj so pa tudi pametni, ako jim ne zaupajo.) Malokje tudi igrajo prijatelji, ne da bi denar stavili.

Navadna igra je na „mečice“ karte. Prejšnje čase so metali tudi na „križ-mož“ in rudljali. Poleti radi „stožice“ vzbijajo in vse to, pa še mnoge druge igre so iznajdene za kratkočasenje, še bolj pa za izgubo časa in denarja.

Koliko lepša, koristnega bi mladeniči tisti čas lahko izvedeli, kaj bi jim to v možkeji dobi koristilo! Koliko denarja bi prihranili, katerega nepotrebno ali v igri izgubljajo, ali pa ker jezo zgube, kakor tudi veselje dobička s pijačo zapivajo in s takim oslepanjem čutil — zdravju škodujejo.

Kolikokrat pa se pri igri stepejo! Sploh pa „Cen ked'n tjažko dejlajo“, da potem v težko pričakovano „nedeljo usje zalumpajo“; drug dan pa siromaki brez denarja žalujejo in kukajo, kakor pravi Srb in ta narodna pesen dostavlja.

Sedaj še pa neko razvado, ki je po nekih slovenskih krajih razširjena. Čitali smo v „Slov. Narodu“ lani o velikej tožbi in obsojenju mladeničev, ki so se pregrešili zavoljo te razvade. Dalje prepoved c. kr. okr. glavarja tičečo se te razvade, ako se ne motimo. V adventu je v svojih dopisih tudi „Slov. Gosp.“

povedal, da so gori v Vojniku celo tržki gospodiči to kmetsko navado sprejeli.

Kadar odpelje ženin nevesto iz župnije ali vasi, jo mladeniči „zašrongajo“; zadelajo pot, da potem dobijo od ženina običajno ali neobičajno nadomestilo izgube, kar tirjajo.

Dvoje maj postavijo od jedne, čez pot, do druge opletano verigo zapenjajo, potem se pa tik maj vstavijo.

Ko dojdejo svatje, prične se sejem, mnogo huje, kakor za kako telico.

Ker skorej vsakokrat mnogo več tirjajo, kakor je ženin voljen dati, preteče mnogo časa, predno se pobotajo. Po nekod je stanovita cena odkupnine; — jeden odstotek nje dote.

To bi se še morebiti dalo zagovarjati in pripustiti, ko bi le mladina potem vsega denarja v slabo ne obrnila. Ko bi tisti denar porabili v napravo knjižnic, — koliko dobička bi jim rodilo; pa tudi ženin bi z mirneje vestjo plačal.

Vsejedno navada ta je le neumna.

Pomislimo! Ni li sramotno obéma, devi in mladeniču, ko bi rekel: „Jaz imam pravico do nje, ne pustim je ženinu!“ Pa saj je takim pritožbam bil že prej čas.

Drugič je ravno tako sramotno, ko bi se takej pravici za denar odpovedal.

Tretjič bi bilo prav grdo, ko bi toliko mladeničev pravico do neveste imelo.

Zadnjič pa mislim, da tisti, kateri bi z njo kaj zgubil, bi svojo žalost pač na tihem prežaloval ali pa za svoj lasten denar v pijači zadušil, ne pa v pričo nje jo prodajal.

Vsem slovenskim mladeničem, želi veselo srečo
Vaš Častilko.

Gospodarske stvari.

Bob in njegovo pridelovanje.

Bob se šteje v vrsto onih koristnih zelišč, ki imajo sad v mošnjicah. Na bobovem stebelu naloži se jih po pet do deset in v vsaki je po 4—6 zrn. Ni lahko, da se izgodi to pri drugih zeliščih, ki imajo tako debel sad, kakor ga poznamo pri bobu.

Kar je v južnih krajih kornuza, to je v severnih bob; njegovo pridelovanje je koristno in ni dober gospodar, ki si ga ne prideluje, vsaj toliko, kolikor ga porabi lahko doma. Kdor ima zemljo za nj. naj ga toraj le seje! Zemlja pa mu ugaja bolj ilovčasta, manj pa peščnata. Rodi pa tudi v ilovnatih prsti, ako ima dovolj mokrote v sebi. Se vé, da je taki prsti treba gnoja in sicer iz hlevov.

Mokrota pa je bobu velika potreba, ako je nima, daje le malo sadu in še ta je navadno droben, ter se mu potlej v resnici lahko reče, da je „drobni bob“. Najbolj godi bobu mastna

06 milj. Minister za pravosodje tirja za potrebe 19.9 milj., v tem je 17.0 milj. za c. kr. sodnije v raznih deželah in 2.2 milj. za kaznilnice.

Za splošnje vpokojnine treba je 16.7 milj. in za obresti skupnih dolgov 85.3 milj. a plača se tistih dolgov to leto za 9.9 milj., gld. Za dolg avstrijske skupine dežel je treba za obresti 38.3 milj. in za povrnilo 1.4 milj. Oskrbovanje tega dolga pa stane na leto 0.9 milj. gld. (Konec prih.)

Listovi slovenskim mladeničem.

IV. list.

Blizu Celja konec aprila 1888.

Starodavna navada je že z igro se kratkočasiti, samo, ko bi le vsekdar nedolžna, brez škode igralcem bila!

Ravno to pa je slabo, da dan današnji mladina igra večinoma take igre, katere jej škodujejo na duhu in telelesu.

Kdo izmed igralcev igra pač brez strasti? Komu je vse jedno, ali dobi ali izgubi?

V preteklosti moramo reči, da so poznali več raznovrstnih iger, kakor sedaj. pa nobena ni bila tako razširjena in navadna, vsaj tako škodljiva ne, kakor sedaj običajne. Igra je bila razvedrilo, počitek, zabava, — sedaj je sredstvo, da premeteni goljufi obogatijo, priprosti poštnjaki pa vbožajo.

Kje so sedaj igralci, ki bi svojim soigralcem zaupali? (Saj so pa tudi pametni, ako jim ne zaupajo.) Malokje tudi igrajo prijatelji, ne da bi denar stavili.

Navadna igra je na „mečice“ karte. Prejšnje čase so metali tudi na „križ-mož“ in rudljali. Poleti radi „stožice“ vzbijajo in vse to, pa še mnoge druge igre so iznajdene za kratkočasenje, še bolj pa za izgubo časa in denarja.

Koliko lepša, koristnega bi mladeniči tisti čas lahko izvedeli, kaj bi jim to v možkeji dobi koristilo! Koliko denarja bi prihranili, katerega nepotrebno ali v igri izgubljajo, ali pa ker jezo zgube, kakor tudi veselje dobička s pijačo zapivajo in s takim oslepanjem čutil — zdravju škodujejo.

Kolikokrat pa se pri igri stepejo! Sploh pa „Cen ked'n tjažko dejlajo“, da potem v težko pričakovano „nedeljo usje zalumpajo“; drug dan pa siromaki brez denarja žalujejo in kukajo, kakor pravi Srb in ta narodna pesen dostavlja.

Sedaj še pa neko razvado, ki je po nekaterih slovenskih krajih razširjena. Čitali smo v „Slov. Narodu“ lani o velikej tožbi in obsojenju mladeničev, ki so se pregrešili zavoljo te razvade. Dalje prepoved c. kr. okr. glavarja tičečo se te razvade, ako se ne motimo. V adventu je v svojih dopisih tudi „Slov. Gosp.“

povedal, da so gori v Vojniku celo tržki gospodiči to kmetsko navado sprejeli.

Kadar odpelje ženin nevesto iz župnije ali vasi, jo mladeniči „zašrongajo“; zadelajo pot, da potem dobijo od ženina običajno ali neobičajno nadomestilo izgube, kar tirjajo.

Dvoje maj postavijo od jedne, čez pot, do druge opletano verigo zapenjajo, potem se pa tik maj vstavijo.

Ko dojdejo svatje, prične se sejem, mnogo huje, kakor za kako telico.

Ker skorej vsakokrat mnogo več tirjajo, kakor je ženin voljen dati, preteče mnogo časa, predno se pobotajo. Po nekod je stanovita cena odkupnine; — jeden odstotek nje dote.

To bi se še morebiti dalo zagovarjati in pripustiti, ko bi le mladina potem vsega denarja v slabo ne obrnila. Ko bi tisti denar porabili v napravo knjižnic, — koliko dobička bi jim rodilo; pa tudi ženin bi z mirneje vestjo plačal.

Vsejedno navada ta je le neumna.

Pomislimo! Ni li sramotno obéma, devi in mladeniču, ko bi rekel: „Jaz imam pravico do nje, ne pustim je ženinu!“ Pa saj je takim pritožbam bil že prej čas.

Drugič je ravno tako sramotno, ko bi se takej pravici za denar odpovedal.

Tretjič bi bilo prav grdo, ko bi toliko mladeničev pravico do neveste imelo.

Zadnjič pa mislim, da tisti, kateri bi z njo kaj zgubil, bi svojo žalost pač na tihem prežaloval ali pa za svoj lasten denar v pijači zadušil, ne pa v pričo nje jo prodajal.

Vsem slovenskim mladeničem, želi veselo srečo
Vaš Častilko.

Gospodarske stvari.

Bob in njegovo pridelovanje.

Bob se šteje v vrsto onih koristnih zelišč, ki imajo sad v mošnjicah. Na bobovem stebelu naloži se jih po pet do deset in v vsaci je po 4—6 zrn. Ni lahko, da se izgodi to pri drugih zeliščih, ki imajo tako debel sad, kakor ga poznamo pri bobu.

Kar je v južnih krajih kornuza, to je v severnih bob; njegovo pridelovanje je koristno in ni dober gospodar, ki si ga ne prideluje, vsaj toliko, kolikor ga porabi lahko doma. Kdor ima zemljo za nj. naj ga toraj le seje! Zemlja pa mu ugaja bolj ilovčasta, manj pa peščnata. Rodi pa tudi v ilovnatih prsti, ako ima dovolj mokrote v sebi. Se vé, da je taki prsti treba gnoja in sicer iz hlevov.

Mokrota pa je bobu velika potreba, ako je nima, daje le malo sadu in še ta je navadno droben, ter se mu potlej v resnici lahko reče, da je „drobni bob“. Najbolj godi bobu mastna